

מִסְקַת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ד' [0031,41]

[בְּרָכוֹת ד, א משנה]

”תְּפִלַּת הַשַּׁחַר, עַד תְּצוּחַ;
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת.
תְּפִלַּת הַמְּנַחָה עַד הָעֶרֶב;
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
עַד פְּלֶג הַמְּנַחָה.
תְּפִלַּת הָעֶרֶב, אֵין לָהּ קָבַע.
וְשִׁלְמוּסְפִין כָּל הַיּוֹם;
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
עַד שִׁבְעַת שָׁעוֹת.”

[תלמוד]

פְּתִיב:

(דברים יא, יג) ”לֹא־הִבֵּה אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם,
וְלֹעֲבָדוּ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם.”
וְכִי יֵשׁ עֲבוּדָה בְּלֵב?
וְאִיזוֹ? זוֹ תְּפִלָּה.
וְכֵן הוּא אוֹמֵר:
(דניאל ו, יד) ”אֲלֶתֶף הִיא אַנְתָּ פִלַח לָהּ בַתְּדִירָא,
הוּא יִשְׁיזְבֹּנָךְ.”
וְכִי יֵשׁ פִּלְחָן בְּבִבְלָה?
וְאִיזוֹ? זוֹ תְּפִלָּה.

יְכוּל יְהֵא מִתְּפִלָּל שְׁלִשְׁתָּן פְּאַחַת?
פֶּרֶשׁ בְּדִנְיָאֵל:
(דניאל ו, יא) ”וְזַמְנִין תִּלְתָּה בְּיוֹמָא,
הוּא בְּרַף עַל בְּרִכּוּהֵי וּמְצִלָּא.”
יְכוּל יְהֵא מִתְּפִלָּל לְכָל רוּחַ שְׁיִרְצָה?
תְּלַמֵּד לוֹמֵר:
(דניאל ו, יא) ”וְכוּיִן פְּתִיחָן לָהּ בְּעִלְיָתָה נִגְדַּי יְרוּשָׁלַם.”
יְכוּל מְשִׁבָּאוֹ לְגוּלָּה כֵּן?
תְּלַמֵּד לוֹמֵר:
(דניאל ו, יא) ”כָּל קָבַל הִיא הוּא עֲבָד מִן קִדְמַת דְּנָה.”
יְכוּל יְהֵא מִתְּפִלָּל שְׁלִשְׁתָּן בְּכָל שַׁעָה שְׁיִרְצָה?
כְּפָר פֶּרֶשׁ דְּוָד:

(תהלים נה, ח) "עָרַב נְבִקֵר וַצְהָרִים אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה".
יָכוֹל יְהִי מַגְבִּיחַ קוֹלוֹ וּמִתְפַּלֵּל?
פָּרַשׁ בַּחֲנָה:

(שמואל א א, יג) "וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ". [32]
יָכוֹל יְהִי מִתְרַהֵר בְּלֵב?
תִּלְמַד לֹמֵר:

(שמואל א א, יג) "רַק שִׁפְתֶיהָ נְעוּת".
הֵא כִּיצַד?

מִרְחִישׁ בְּשִׁפְתוֹתָיו. <מניע>
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בַר חֲנִינְאִי:
מִן הַפְּסוּק הַזֶּה אַתָּה לִמַּד אַרְבָּעָה דְבָרִים:
"וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ",
מִכָּאן שֶׁהַתְּפִלָּה צְרִיכָה כּוֹנֵנָה;
"רַק שִׁפְתֶיהָ נְעוּת",
מִכָּאן שֶׁהוּא צְרִיךְ לְהִרְחִישׁ בְּשִׁפְתוֹתָיו;
"וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע",
מִכָּאן שֶׁלֹּא יִגְבִּיחַ אָדָם אֶת קוֹלוֹ וַיִּתְפַּלֵּל;
"וַיִּחַשְׁבֶּהָ עָלַי לְשִׁכְרָה",
מִכָּאן שֶׁהַשְּׂכּוֹר אָסוּר לְהִתְפַּלֵּל.

מִלְתִּיהָ דִּחְנָן בַּר אַבְא פְּלִיגָה,
דִּחְנָן בַּר וָא אָמַר לְחַבְרָאִי:
גִּימַר לְכוּן מִלְתָּא טַבְתָּא דַחְמִית לְרַב עֲבִיד,
וְאַמְרִיתָהּ קָמִי שְׁמוּאֵל, וְקָם וְנִשְׁקִי עַל פְּמִי:
"בְּרוּךְ אַתָּה", שׁוֹחֶה;
כָּא לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם, זֹקֵף.
שְׁמוּאֵל אָמַר:

וְנָה אַמְרִית טַעְמָא:
(תהלים קמ, ח) "יִי זִקֵף כְּפּוֹפִים"
אָמַר רַבִּי אָמִי:

לֹא מְסַתְבְּרָה דְלָא, <אלא>
(מלאכי ב, ה) "וּמִפְּנֵי שְׁמֵי נַחַת הוּא".
אָמַר רַבִּי אֲבִין:
אֵלוֹ הֵנָּה כְּתִיב "בְּשְׁמֵי נַחַת הוּא", יָאוּת;
לִית כְּתִיב אֵלָא "וּמִפְּנֵי שְׁמֵי נַחַת הוּא".
קִדְם עַד שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם,
כְּבָר נַחַת הוּא.

רַבִּי אַבְא בַר זְבָדִי מְצַלִי בַקְלָא.
רַבִּי יוֹנָה,
כַּד הָוָה מְצַלִי בְּכַנִּישְׁתָּא, הָוָה מְצַלִי בְּלַתִּישָׁה,
וְכַד הָוָה מְצַלִי גוֹ בֵּיתִיהָ, הָוָה מְצַלִי בַקְלָא,
עַד דִּילְפוּן בְּנֵי בֵּיתִיהָ צְלוּתִיהָ מְנִיהָ.
אָמַר רַבִּי מְנָא:
וּבְנֵי בֵּיתִיהָ דְאַבְא יִלְפוּן צְלוּתָא מְנִיהָ.

ומאיכן למדו שלש תפלות?
רבי שמואל בר נחמני אמר:
כנגד שלש פעמים שהיום משתנה על הבריות.
בשחר צריך אדם לומר:
"מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי,
שֶׁהוֹצֵאתָנִי מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה."
במנחה צריך אדם לומר:
"מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי,
כִּשְׁם שֶׁזִּפְתָּנִי לְרֵאוֹת הַחֲמָה בְּמִזְרָח,
כִּךְ זִכְנִי לְרֵאוֹתָהּ בְּמַעְרָב."
בערב צריך לומר:
"יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי,
כִּשְׁם שֶׁהִיִּיתִי בְּאֶפְלָה וְהוֹצֵאתָנִי לְאוֹרָה,
כִּךְ תּוֹצִיאֵנִי מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה."

רבי יהושע בן לוי אמר:
תפלות, מאבות למדום.
תפלת השחר, מאברהם אבינו:
(בראשית יט, כו) "וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר,
אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פָּנָיו יי."
וְאִין עֲמִידָה אֵלָּא תַפְלָה, כְּמָה דְתָמַר:
(תהלים קי"ג) "וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל".
תפלת המנחה, מיצחק אבינו:
(בראשית כד, טו) "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַת בְּשׂוּדָה",
וְאִין שִׁיחָה אֵלָּא תַפְלָה, כְּמָה דְתָמַר:
(תהלים קב, א) "תַפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף,
וְלִפְנֵי יי יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ".
תפלת הערב, מעקב אבינו:
(דברים כח, יא) "וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם",
וְאִין פְּגִיעָה אֵלָּא תַפְלָה, כְּמָה דְתָמַר:
(ירמיה כו, יח) "יִפְגְּעוּ נָא בֵּי צְבָאוֹת", וְאוֹמַר:
(ירמיה ז, טז) "וְאֵל תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתַפְלָה,
וְאֵל תִּפְגַּע בֵּי".

וּרְבִינֵין אָמְרִין:

תפלות מתמידין למדו.
תפלת השחר, מתמיד שלשחר:
(במדבר כח, לט) "אֵת הַכֶּכֶשׁ הָאֶחָד תַעֲשֶׂה בַבֹּקֶר".
תפלת המנחה, מתמיד שלבין הערבים:
(במדבר כח, לט) "וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים".
תפלת הערב, לא מצאו במה לתלותה,
ושנו אותה סתם.
הָדָא הִיא דְתַגְיִנָן:
"תפלת הערב, אין לה קבע,

וְשֶׁלמוֹסְפִין כָּל הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא:

עוֹד הִיא קִבְעוּ אוֹתָהּ כַּנְגֵד אֶכּוֹל אֵיבָרִים וּפְדָרִים,
שֶׁהָיוּ מִתְאַפְּלִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה.

מִדְּבַרֵי תוֹרָה לְמַד רַבִּי יְהוּדָה,

דְּתַנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל:

(שְׁמוֹת טו, כ"א) "וְחָם הִשְׁמֵשׁ וְנָמַס",

בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

אֵתָּה אוֹמֵר בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת,

אוֹ אֵינוֹ אֵלָּא בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת?

כִּשְׁהוּא אוֹמֵר:

(בְּרֵאשִׁית יח, א) "כִּחֵם הַיּוֹם",

הֲרֵי שֵׁשׁ שָׁעוֹת אָמּוֹר;

הֲאֵ מָה אָנִי מְקַיֵּם "וְחָם הִשְׁמֵשׁ וְנָמַס"?

בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

וְאֵת דְּרִישׁ (שְׁמוֹת טו, כ"א) "בִּבְקָר", "בִּבְקָר",

מָה "בִּבְקָר" שְׁנֵאֵמַר לְהֵלֵן, בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת,

אֵף "בִּבְקָר" שְׁנֵאֵמַר כָּאֵן, בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

בְּאַרְבַּע שָׁעִין שְׁמֵשׂא חֲמִין וְטֵלָא קָרִיר,

בְּשִׁית שָׁעִין שְׁמֵשׂא חֲמִין וְטֵלָא חֲמִין.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא:

מָהוּ "כִּחֵם הַיּוֹם"?

בְּשַׁעָה שְׁאִין צֵל לְכֹל בְּרִיָּה.

רַבִּי יִסָּא מְצַלִּי בְתַלְתָּ שָׁעִין.

רַבִּי חֵיָא בַר וָא מְצַלִּי בְתַלְתָּ שָׁעִין.

רַבִּי בְּרַחֲמֵיהּ חֲמוּנִיָּה קָרִי קָרִית שְׁמַע,

וּמְצַלִּי בְתַר תַּלְתָּ שָׁעִין.

וְהָא תַנְיִנֵן: (בְּרֵכּוֹת א, ב)

"הַקּוֹרָא מִכֵּן וְאֵילָף לֹא הִפְסִיד,

כְּפָאָדָם שֶׁהוּא קוֹרָא בְּתוֹרָה!"

גַּיְמַר, כְּכֹר קַבֵּל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּעוֹנָתָהּ.

אִי מַעֲדוֹת לְמַד רַבִּי יוֹדָה, [33]

דְּמַר רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

בִּימֵי מַלְכוּת יוֹן הָיוּ מְשַׁלְשְׁלִין לְהֵן שְׁתֵּי קַפּוֹת שְׁלוֹזָהָב,

וְהָיוּ מַעֲלִין לְהֵן שְׁנֵי טָלִיִּים.

פַּעַם אַחַת שֶׁלְשָׁלוּ לְהֵן שְׁתֵּי קַפּוֹת שְׁלוֹזָהָב,

וְהָיוּ מַעֲלִין לְהֵן שְׁנֵי גְדִיִּים.

בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הָאִיר הַקֶּדֶשׁ בְּרוּף הוּא עֵינִיָּהֶם,

וּמְצָאוּ שְׁנֵי טָלִיִּים מְבַקְרִים בְּלִשְׁכַּת הַטָּלָאִים.

עַל אוֹתָהּ שַׁעָה הָעִיד רַבִּי יוֹדָה בַר אֲבָא,

עַל תְּמִיד שֶׁלְשַׁחַר שְׁקָרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

אָמַר רַבִּי לֹוִי:

אֵף בִּימֵי מַלְכוּת רְשַׁעָה הַזֹּאת,

היו משלשלין להן שתי קפות שלזזהב,
והיו מעלין להם שני כבשים,
ובסוף שלשלו להן שתי קפות שלזזהב,
והעלו להם שני תזירים.
לא הספיקו להגיע לחצי חומה,
עד שנעץ החזיר בחומה,
ונזדעזעה החומה,
וקפץ ארבעים פרסה מארץ ישראל.
באותה שעה גרמו העונות,
ובטל התמיד, וחרב הבית.

מה טעמון הרבני?

"שנים ליום", חלק את היום.

ומה טעמא דרבי יוסה?

"שנים ליום", חובה ליום;

"שנים ליום", שני פרקליטין ליום;

"שנים ליום", שתהא שחיטתן לשם היום;

"שנים ליום", שתהא שחיטתן כנגד היום.

הדא היא דתנינן תמן: (תמיד ד, א)

"שלשחר היה נשחט על קרן מערבית צפונית,

על טבעת שניה", כנגד היום.

"ושלבין הערבים היה נשחט על קרן צפונית מזרחית,

על טבעת שניה", כנגד היום.

והוא שיהא יודע,

איזה מהן נשחט שחרית,

ואיזה מהן נשחט ערבית.

רבי חיא בשם רבי יוחנן:

תפלת המנחה ותפלת המוספין,

תפלת המנחה קודמת.

הוון בעיין מימר,

כשאין ביום כדי להתפלל שניהן.

אבל אם יש ביום כדי להתפלל שניהן,

תפלת מוסף קודמת.

רבי זעירא בשם רבי יוחנן:

אפלו יש ביום כדי להתפלל שניהן,

תפלת המנחה קודמת.

רבי נתן בר טוביה בשם רבי יוחנן:

אפלו יש ביום כדי להתפלל שניהן,

תפלת המנחה קודמת.

והתני:

"הקדים תפלת המנחה לתפלת המוספין,

יצא לשעבר",

הא בתתלה, לא בדא!

פתר לה בשלא הגיע זמן התפלה.

כהָרָא רבֵי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי מְפַקֵד לְתַלְמִידוֹ:
אֵן הִנֵּה לְכוּן אַרְיִסְטוֹן, <ארוחה עיקרית>
וּמָטָא יוֹמָא לְשִׁית שְׁעִין,
עַד דְּלָא תַסְקוֹן לְאַרְיִסְטוֹן,
תְּהוּוֹן מְצַלִין דְּמִנְחָתָא עַד דְּלָא תַסְקוֹן.

וְכַמָּה הוּא פְּלַג הַמְנַחָה?
אַחַת עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת חֲסֵר רַבִּיעַ.

תַּמָּן תְּנִינָן: (פסחים ה, א)

”תְּמִיד נִשְׁחַט בְּשִׁמְנָה וּמִחְצָה,
וְקָרַב בְּתִשְׁעֵי וּמִחְצָה.

עָרַב פְּסָחִים, נִשְׁחַט בְּשִׁבְעֵי וּמִחְצָה
וְקָרַב בְּשִׁמְנָה וּמִחְצָה,
בֵּין בַּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת.”

רבֵי יְרֵמְיָה בְּעֵי:

הָכָא אֲתָ עֶבֶיד מְנַחָה שְׁתֵּי שְׁעוֹת וּמִחְצָה,
וְהִכָּא אֲתָ עֶבֶיד מְנַחָה שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת וּמִחְצָה?

אָמַר רַבֵי יוֹסֵה:

לֹא הִקְשָׁה תְּפִלַּת הַמְנַחָה לְתְּמִיד שְׁלִבִין הָעֶרְבָיִם,
אַלְא לְקַטְרֵת.

מָה טַעַם?

(תהלים קמא, ב) ”תִּכְוֹן תְּפִלְתִּי קַטְרֵת לְפָנֶיךָ,

מִשָּׁאֵת כְּפִי מְנַחַת עָרַב.”

צֵא שְׁעָה אַחַת לְעֶסְוִקוֹ,

וְאֲתָ עֶבֶיד מְנַחָה שְׁתֵּי שְׁעוֹת וּמִחְצָה.

רבֵי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינְיָה הִיָּה מִתְּפַלֵּל עִם דְּמְדוּמֵי חַמָּה,
כְּדֵי שִׁיְהֵא עָלָיו מוֹרָא שְׁמַיִם כָּל הַיּוֹם.

אָמַר רַבֵי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינְיָה:

יְהֵא חֲלָקִי עִם הַמִּתְּפַלְלִים עִם דְּמְדוּמֵי חַמָּה.

מָה טַעַם?

(תהלים לב, ו) ”עַל זֹאת יִתְּפַלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהֵיךָ לְעֵת מְצָא.”

מָהוּ ”לְעֵת מְצָא”?

לְעֵת מְצוּיֹו שְׁלִיּוֹם.

אַחוּי דְאַמִּיָּה דְרַב אֲדָא

הָוָה מְצַיִיר גּוֹלְתֵיָה דְרַב. <מחזיק את גלימתו>

אָמַר לֵיה:

כַּד תְּחַמֵּי שְׁמִשָּׂא בְּרִישׁ דְּקָלִי,

תִּיְהִיב לִי גּוֹלְתִי, דְּנִצְלִי מִנְחָתָא. <תן לי גלימתי>

וְשְׁמִשָּׂא בְּרִישׁ דְּקָלִי תַמָּן, אֵימָמָא הוּא הָכָא, <יום>

דְּמַר רַבֵי יוֹחָנָן:

(ישעיה מד, כו) ”הָאֲמַר לְצוּלָה חֲרָבִי,”

זוּ בְּכָל שְׁהִיא זּוּטוּ שְׁלַעוּלָם. <תחתית>

אָמַר רַבֵי יוֹחָנָן:

למה נקרא שמה צולה?
ששם צללו מתי דור המבול.
(דמיה נא, מט) "גם בכל הנפל תללי ישראל,
גם לבבל נפלו תללי כל הארץ."

כתיב:

(בראשית י"א, ב) "וימצאו בקעה בארץ שנער,
וישבו שם",
אמר ריש לקיש:
למה נקרא שמה שנער?
ששם נערו מתי דור המבול.
דבר אחר, שנער,
שהם בתשנוק, בלא נר, ובלא מרחץ. <בחנק>
דבר אחר, שנער,
שהם מנערים מן המצוות,
בלא תרומה ובלא מעשר.
דבר אחר, שנער,
ששריה מתים נערים. [34]
דבר אחר, שנער,
שהעמידו שונא וער להקדש ברוף הוא,
ואי זה? זה נבוכדנצר הרשע.
רב כרבי יהודה?
אן תעבדנה כרבנין, לית רבי יהודה מודי;
אן תעבדנה כרבי יהודה, אוף רבנין מודיי.

מנין לנעילה?

אמר רבי לוי:

(ישעיה א, טו) "גם כי תרבו תפלה",
מכן שקל המרבה בתפלה נענה.
מחלפא שיטתיה דרבי לוי:
תמן אמר רבי אבא בריה דרבי פפי,
רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי:
(משלי י"ד, כג) "בכל עצב יהיה מותר,
ודבר שפתים אך למחסור".
חנה, על ידי שרבת בתפלה,
קצרה בימיו שלשמואל, שאמרה:
(שמואל א, כב) "וישב שם עד עולם",
והלא אין עולמו של לוי אלא תמשים שנה,
דכתיב:

(פסוקי תהלים, ח, כח) "ומכן תמשים שנה ישוב מצבא העבדה".

והוין ליה תמשין ותרפין!

אמר רבי יוסה בר רבי בון:

שתים שגמלתו.

וכא אמר תקן!

כן ליחיד, כן לצבור.

רבי תיא בשם רבי יוחנן,
רבי שמעון בן חלפתה בשם רבי מאיר:
(שמואל א א יב) "והיה כי הרבתי להתפלל לפני יי",
מזן שפל המרבה בתפלה נענה.

אימתי הוא נעילה?
רבנין דקיסרין אמרין:
אתפלגון רב ורבי יוחנן,
רב אמר:
בנעילת שערי שמים,
ורבי יוחנן אמר:
בנעילת שערי היכל.
אמר רבי יודן עינתרדיא:
מתניתה מסייעא לרבי יוחנן:
(תענית ד, א) "בשלישה פרקים בשנה
הפנהים נושאין את כפיהן ארבע פעמים ביום,
בשחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילת שערים:
בתעניות ובמזמדות וכיום הכפורים."
אית לך מימר, נעילת שערי שמים ביום!

אחוי דאמיה דרב אדא
הוה צייר גולתיה דרב בצומא רבא. <מחזיק גלימתו>
אמר ליה:
"כד תחמי שמשא בריש הקלי,
תיהב לי גולתי, הנצלי נעילת שערים."
מחלפא שיטתיה דרב!
תמן הוא אמר בנעילת שערי שמים,
וכא אמר בנעילת שערי היכל!
אמר רב מתניה:
על ידי דהוה מאריך רב בצלותיה סגין,
הוה מגיע לנעילת שערי שמים.

נעילה מהו שתפטר שלערב?
רבי אבא ורב חונא בשם רב:
נעילה פוטרת את שלערב
אמר ליה רבי אבא לרב חונא:
והיכן הוא מזכיר שלהבדלה?
אמר רבי יונה לרבי אבא:
והיאך יהו שבע פוטרות שמנה עשרה?
אמר ליה:
ולא כבד אתתבת? <והאם לא הוקשתה כבוד>
אמר ליה:
ובגין דאתתבת תבטל?
אמר רבי יוסה:
מה דקשי רבי אבא, קשי יאות, <מה שהקשה>

מה דקשוי רבי יונה לא קשיי גאות.
קל הקלו עליו משום תעניתו,
שיהו שבע פוטרות שמנה עשרה.
רבי אבא בר ממל אמר לחבריא:
מרי, מן כלכון שמעית,
שאין נעילה פוטרת שלערב.
רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי:
אין נעילה פוטרת שלערב.
אמר רבי יוסה בירבי בון:
ותני רבי חיא כן:
בכל יום אדם מתפלל שמנה עשרה,
במוצאי שבת ובמוצאי יום הכפורים,
ובמוצאי תענית צבור.

רבי יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע בן לוי:
יום הכפורים שחל להיות בשבת,
אף על פי שאין נעילה בשבת,
מזכיר שלשבת בנעילה.
אוספון עלה:

ראש חדש שחל להיות בתענית צבור.
אף על פי שאין נעילה בראש חדש,
מזכיר הוא שלראש חדש בנעילה.
רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי:
שבת שחל להיות בחנכה,
אף על פי שאין מוסף בחנכה,
מזכיר שלחנכה במוסף.
אוספון עלה:

ראש חדש שחל להיות בתוכה.
אף על פי שאין מוסף בחנכה,
מזכיר הוא שלחנכה במוסף.
ראש חדש שחל להיות בתענית,
היכן מזכיר הוא שלראש חדש?
רבי זעירא אמר:
בהודיה.

רבי אבא בר ממל אמר:
בעבודה.

רבי אבינא אמר:

אומרה ברכה רביעית.

אמר רבי אבא:

מה מצינו, בכל מקום אומרה ברכה רביעית,
אף כאן אומרה ברכה רביעית.
וכן נפק עובדא קהדא דרבי אבא.

במה קורין?

רבי יוסה אומר:

קורין ברכות וקללות.
אמר ליה רבי מנא:
בגין מודעתון דהיא תענית?
רביעין על מעיהון, <שוככים על בטנם>
ולא ידעין דהוא תעניתא!
אמר ליה:
להודיעך שקורין ברכות וקללות.

רבי יודן קפדקנא אמר קמי רבי יוסה,
בשם רבי יודה בן פזי:
קורין בראש חדש. [35]
קם רבי יוסה עם רבי יודה בן פזי, אמר ליה:
את שמעת מאבוך הדא מלתא?
אמר ליה:
אבא לא הנה אמר בן,
אלא בעין טב,
על ידי דאנון ידעין דהוא ריש ירתא,
קורין בראש חדש.
הא שאר כל המקומות, קורין ברכות וקללות.

ירמיה ספרא שאל לרבי ירמיה:
ראש חדש שחל להיות בשבת, במה קורין?
אמר ליה:

קורין בראש חדש.
אמר רבי חלבו קמי רבי אמי:
ומתניתא אמרה בן: (מגילה ג, ד)
"לפל מפסיקים, לראשי חדשים לחנכה ולפורים."
יצחק סחורא שאל לרבי יצחק:
ראש חדש שחל להיות בחנכה, במה קורין?
אמר ליה:

קורין שלשה בראש חדש, ואחד בחנכה.
רבי פינחס, רבי סימון,
רבי אבא בר זמינא מטי בה בשם רבי אבדימא דמן חיפא:
קורין שלשה בחנכה ואחד בראש חדש,
להודיעך שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חדש.
בר שלמיא ספרא שאל לרבי מנא:
הגע עצמך שחל ראש חדש שחל להיות בשבת,
ולא שבועה קורין אנון?
אית לך מימר,
שלא בא השביעי אלא מחמת ראש חדש.
אמר ליה:
והדא שאלתיה דספר?

רבי מפקד לאבדן אמוריה:
אכריו קמי צבורא:

מִן הַמְצֵלִי, יִצְלִי הַרְמָשָׁא עַד יוֹמָא קֵאִים. <יתפלל של ערב מבעוד יום>
רבי חֵיא בר וָא מְפַקֵד לְאַמּוּרֵיהּ:

אַכְרִיז קָמִי צְבוּרָא:

מִן הַמְצֵלִי, יִצְלִי הַרְמָשָׁא עַד יוֹמָא קֵאִים.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

מְשַׁכְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בִּירְבֵי יוֹסֵה אֶצְל פְּנֵדֵק אַחַד.
אָמַר לִי:

כָּאן נִתְפַלֵּל אַבָּא שְׁלִלִילִי שַׁבַּת בְּעָרְב שַׁבַּת.
אָמַר רַבִּי אָמִי:

רַבִּי יוֹחָנָן פְּלִיג, וְלֹא הָוָה צְרִיךְ מִפְּלִגָּה עַל הַדָּא.
לְמָה? שְׁכָן מוֹסִיפִין מַחֵל עַל הַקִּדְּשׁ.

וְעוֹד דְּסַלְקוּן חֲמֵרֵיא מִן עָרְב לְצַפּוּרִין וְאַמְרוּן: <עלו החמרים מן הישוב ערב>
"כְּבַר שַׁבַּת רַבִּי חֲנִינָא בְּן דְּוֹסָא בְּעֵירוֹ."

וַיְדָא אַמְרָה דָּא? <ואי זו אומרת זו>

דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

מְשַׁכְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּן רַבִּי יוֹסֵה אֶצְל פְּנֵדֵק אַחַד,
אָמַר לִי:

כָּאן נִתְפַלֵּל אַבָּא שְׁלִמוּצְאֵי שַׁבַּת בְּשַׁבַּת.
וְאַפְלוּ עֲלֵה לֹא הָוָה צְרִיךְ מִפְּלִגָּה,

דְּרַבִּי מְפַקֵד לְאַבְדֵן אַמּוּרֵיהּ:

אַכְרִיז קָמִי צְבוּרָא:

מִן הַמְצֵלִי, יִצְלִי הַרְמָשָׁא עַד יוֹמָא קֵאִים.

רַבִּי חֵיא בר וָא מְפַקֵד לְאַמּוּרֵיהּ:

אַכְרִיז קָמִי צְבוּרָא:

מִן הַמְצֵלִי, יִצְלִי הַרְמָשָׁא עַד יוֹמָא קֵאִים.

דְּבֵית רַבִּי יַנִּי אַמְרוּן:

עֲלָה אָדָם עַל מִשְׁתּוֹ, אִין מְטְרִיחִין אוֹתוֹ לִירֵד.
אָמַר רַבִּי זְעוּרָא:

כָּל זְמַן דְּהוּינָא עֵבִיד בְּן, <כל פעם שהייתי עושה כך>

הוּינָא מִתְפַחַד בְּלִילֵיא.

לִית לָךְ אֱלָא כְּהָדָא דְרַבִּי מְפַקֵד לְאַבְדֵן אַמּוּרֵיהּ:
אַכְרִיז קָמִי צְבוּרָא:

מִן הַמְצֵלִי, יִצְלִי הַרְמָשָׁא עַד יוֹמָא קֵאִים;

רַבִּי חֵיא בר וָא מְפַקֵד לְאַמּוּרֵיהּ:

מִן הַמְצֵלִי, יִצְלִי הַרְמָשָׁא עַד יוֹמָא קֵאִים.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא:

תְּנִי תַמְן: <שונים שם>

תְּפִלַּת הָעָרְב מָהוּ?

רַבִּין גַּמְלִיאֵל אָמַר: חוּבָה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמַר: רְשׁוּת.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

אַתְּנִין אַלִּין פְּלַגְוֵתָא כְּאִנִּין פְּלַגְוֵתָא:

מִן דְּמַר חוּבָה, אִין נַעֲיִלָה פּוֹטְרַת שְׁלַעְרָב;

ומן דמר רשות, נעילה פוטרת שלערב.

מעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע:
תפלת הערב מהו?

אמר לו:

רשות.

בא ושאל את רבן גמליאל:

תפלת הערב מהו?

אמר לו:

חובה.

אמר לו:

והרי רבי יהושע אמר לי רשות!

אמר לו:

למחר כשאפנס לבית הועד,

עמד ושאל את ההלכה הזאת.

למחר עמד אותו תלמיד ושאל את רבן גמליאל:

תפלת הערב מהו?

אמר לו:

חובה.

אמר לו:

והרי רבי יהושע אומר רשות!

אמר רבן גמליאל לרבי יהושע:

אתה הוא שאומר רשות?

אמר לו:

לאו.

אמר לו:

עמד על רגליך ויעידוך!

והיה רבן גמליאל יושב ודורש,

ורבי יהושע עומד על רגליו,

עד שרנגנו כל העם,

ואמרו לרבי תצפית התרגמן:

הפטר את העם!

אמרו לרבי זיגון התזן:

אמר! <אמור פסוק של ברכה לטיוס הישיבה>

התחיל ואמר,

התחילו כל העם ועמדו על רגליהם, ואמרו לו:

(נחום ג, ט) "כי על מי לא עברה רעתך תמיד?"

הלכו ומנו את רבי לעזר בן עזריה בישיבה,

בן שש עשרה שנה,

ונתמלא כל ראשו שבות.

והיה רבי עקיבה יושב ומצטער ואומר:

לא שהוא בן תורה יותר ממני, [36]

אלא שהוא בן גדולים יותר ממני.

אשרי אדם שזכו לו אבותיו!

אשרי אדם שיש לו יתד להתלות בה!
וכי מה היתה יתדתו של רבי לעזר בן עזריה?
שהיה דור עשירי לעזרא.

וכמה ספסלין היו שם?
רבי יעקב בר סיסי אמר:
שמונים ספסלין היו שם של תלמידי חכמים,
חוץ מן העומדים לאחורי הגדר.
רבי יוסה בן רבי אבון אמר:
שלוש מאות היו שם,
חוץ מן העומדים לאחורי הגדר.

פני דתנינן תמן: (ובחים א, ג)
"ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה."

תמן תנינן: (כתובות ד, ה)
"זה מדרש דרש רבי לעזר בן עזריה,
לפני חכמים בכרם ביבנה."
וכי כרם היה שם?
אלא אלו תלמידי חכמים,
שהיו עשויין שורות שורות ככרם.

מיד הלך לו רבן גמליאל אצל כל אחד ואחד,
לפיסו בביתו.

אזל גבי רבי יהושע,
אשכחיה יתיב עביד מחטין.
אמר ליה:
ומן אלין את חיי?
אמר ליה:

ועד פדון את בעי מידע?
אוי לו לדור שאתה פרנסו!
אמר ליה:

נענית לך. <נכנעתי>
שלחון גבי רבי לעזר בן עזריה תד קצר. <כובס>
ואית דמרין, רבי עקיבה הוה.
אמר לו:

מי שהווא מזה בן מזה, יזה. <כהן בן כהן>
מי שאינו לא מזה ולא בן מזה,
יאמר למזה בן מזה:
מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה!
אמר לו:

נתרציתם?
אני ואתם נשכים לפתחו של רבן גמליאל.
אף על פי כן, לא הורידוהו מגדלתו,
אלא מנו אותו אב בית דין.

[ברכות ד, ב]

מתניתה.

”רבי נחוניא בן הקנה הנה מתפלל
בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה.
אמרו לו תלמידיו:
מה מקום לתפלה זו?
אמר להן:
”בכניסתי אני מתפלל
שלא תארע תקלה על ידי,
וביציאתי אני נוטן הודאה על חלקי.”

[תלמוד]

בכניסתו, מהו אומר?
”יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שלא אקפיד כנגד חברי, ולא חבתי קפידו כנגדי.
שלא נטמא את הטהור, ולא נטהר את הטמא,
שלא נאסר את המת, ולא נתיר את האסור,
ונמצאתי מתבייש לעולם הזה ולעולם הבא.”

וביציאתו מהו אומר?
”מודה אני לפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שנתת חלקי מיושבי בית המדרש ובתי כנסיות,
ולא נתת חלקי בבתי תאטריות ובבתי קרקסיות,
שאני עמל, והן עמלין, אני שוקד, והן שוקדין,
אני עמל לירש גן עדן, והן עמלים לבאר שחת,
שנאמר:
(תהלים טז, כ) ”כי לא תעזב נפשי לשאול,
לא תתן חסידך לראות שחת.”

רבי פדת בשם רבי יעקב בר אדי:
רבי אלעזר הנה מתפלל שלש תפלות לאחר תפלתו.
מהו אומר?

”יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שלא תעלה שנאתנו על לב אדם,
ולא שנאת אדם תעלה על לבנו.
ולא תעלה קנאתנו על לב אדם,
ולא קנאת אדם תעלה על לבנו.
ותהא תורתך מלאכתנו כל ימי חיינו,
ויהיו דברינו תחנונים לפניך.”

רבי חיא בר אבא מוסיף:
”ותיחד לבבנו ליראה את שמך,
ותרחקנו מכל מה ששנאת,
ותקרבונו לכל מה שאהבת.”

ותעשה עמנו צדקה למען שמך.

דבית רבי יני אמרין :
הנוער משנתו צריך לומר :
"ברוך אתה יי, מחיה המתים."

"רבוני, קטאתי לך !
יהי רצון מלפניך יי אלהי,
שתתן לי לב טוב,
חלק טוב, יצר טוב, חבר טוב, שם טוב,
עין טובה, ונפש טובה,
ונפש שפלה ורוח נמוכה.
אל יתחלל שמך בנו,
ואל תעשנו שיחה בפי כל הבריות.
ואל תהי אחריתנו להכרית,
ולא תקנתנו למפח נפש.
ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם,
ואל תמסר מזונותינו בידי בשר ודם,
שמתנתם מעוטה וחרפתם מרבה.
ותן חלקנו בתורתך עם עושי רצונך.
בנה ביתך, היכלך, עירך ומקדשך במהרה בימינו."

רבי חיא בר נא מצלי:

"יהי רצון מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו,
שתתן בלבנו לעשות תשובה שלמה לפניך, [37]
שלא נבוש מאבותינו לעולם הבא."
רבי יודן בירבי ישמעאל קבע ליה לאמוריה,
דיימר בטר פרשתיה כן.

רבי תנחום בר אסכולסטיקא מצלי: <עורך דין>

"יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שתשבר ותשבית עלו של יצר הרע מלבנו,
שךך בקראתנו לעשות רצונך,
ואנו חייבין לעשות רצונך.
את חפץ, ואנו חפצים, ומי מעכב?
שאור שבעסה.
גלוי וידוע לפניך שאין בנו כח לעמד בו,
אלא יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שתשביתנו מעלינו ותכניענו
ונעשה רצונך פרצוננו בלבב שלם."

רבי יוחנן הנה מצלי:

"יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שתשכן בפורינו אהבה ואחווה שלום ורעות,
ותצליח סופנו אחרית ותקוה,

וְתַרְבֵּה גְבוּלָנוּ בְּתַלְמִידִים,
וְנָשִׂישׁ בְּחֻלְקֵנוּ בְּגֵן עֵדֶן,
וְתַקְנִינוּ לֵב טוֹב וְחֵבֶר טוֹב,
וְנִשְׁפִּים וְנִמְצָא יְחוּל לְכַבְּנוּ,
וְתָבֵא לְפָנֶיךָ קוֹרֵת נַפְשָׁנוּ לְטוֹבָה.”

”וּבִיַצִּיאֲתִי אֲנִי נוֹתֵן הוֹדָיָה עַל חֻלְקִי.”
אָמַר רַבִּי אֲבוּן:
לֹאֵל שְׁחַלֵּק לִי הַעֵה וּמַעֲשֵׂה טוֹב.

[בְּרִכּוֹת ד, ג]
[מִתְנִיתָה.](#)

”רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
בְּכָל יוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:
מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.
רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר:
אִם שָׁגוּרָה תִּפְלְתוּ בְּפִיו,
מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה;
וְאִם לֹא,
מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.”

[תַּלְמוּד]

וְלָמָּה שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה?
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אוֹמֵר:
כַּנְּגֵד שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה מְזֻמּוֹרוֹת
שֶׁכְּתוּב מֵרֵאשִׁי שְׁלֹתִילִים
עַד (תְּהִלִּים כ, ב) ”יַעֲבֹד יְיָ בַּיּוֹם צָרָה.”
אִם יֹאמֵר לָךְ אָדָם:
תִּשַׁע עֶשְׂרֵה הֵן!
אָמַר לוֹ:
(תְּהִלִּים כ, א) ”לָמָּה רָגַשׁוּ גוֹיִם” לִית הוּא מְנַהוֹן.
מִכָּאן אָמְרוּ:
הַמְתַּפַּלֵּל וְלֹא נִעְנָה, צָרִיךְ תַּעֲנִית.
אָמַר רַבִּי מְנָא:
רָמַז לְתַלְמִיד חֲכָמִים,
שֶׁאָדָם צָרִיךְ לוֹמַר לְרַבּוֹ ”תִּשְׁמַע תִּפְלְתָךְ!”

אָמַר רַבִּי סִימוֹן:
כַּנְּגֵד שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה תְּלִיּוֹת שֶׁבְּשִׁזְרָה. <עֲמוּד הַשְּׂדֵרָה>
שֶׁבְּשַׁעֲהָ שֶׁאָדָם עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל,
צָרִיךְ לִשְׁוֹת בְּכֻלָּן.
מַה טַּעַם?

(תהלים לה, י) "כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמְרֶנָּה יי מִי כְמוֹךָ"

אָמַר רַבִּי לְוִי:

כַּנְגֵד שְׁמִנָּה עֲשָׂרָה אֲזָכְרוֹת שְׁכָתוֹב בְּ -
(תהלים כט, א) "הָבֹו לִי בְנֵי אֱלֹהִים".

אָמַר רַבִּי חוּנָּה:

אִם יֹאמֵר לָךְ אָדָם: שְׁבַע עֲשָׂרָה אַגִּין,
אָמַר לוֹ:

שְׁלֹמִינִין, כְּכָר קִבְעוּ חֲכָמִים בְּיָבֵנָה.

הַתִּיב רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר בִּירַבִּי יוֹסֵה קָמִי רַבִּי יוֹסֵה: <הַקְּשָׁה>
וְהַכְּתִיב:

(תהלים כט, ג) "אֵל הַכְּבוֹד הִרְעִים!"

אָמַר לִיה:

וְהַתְּנִי:

כּוֹלֵל שְׁלֹמִינִים וְשִׁלְפוּשְׁעִים בְּ 'מִכְנִיעַ יָדַי',
וְשִׁלְזָקָנִים וְשִׁלְגָרִים בְּ 'מִבְּטָח לַצְּהִיָקִין',
וְשִׁלְדוֹד בְּ 'בוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם'.

אֵית לָךְ מִסְפָּקָא לְכָל תְּדָא וְחֲדָא מִנְהֵן אֲזַכְרָה? <לְהַמְצִיא>

רַבִּי חֲנַנְיָהּ בְּשֵׁם רַבִּי פִינְחָס:

כַּנְגֵד שְׁמִנָּה עֲשָׂרָה פְּעָמִים

שְׁאַבּוֹת כְּתוּבִין בְּתוֹרָה "אֲבָרְתֶם יִצְחָק יַעֲקֹב".

אִם יֹאמֵר לָךְ אָדָם: תִּשַׁע עֲשָׂרָה הֵן,
אָמַר לוֹ:

(בְּרֵאשִׁית כח, יג) "וְהִנֵּה יי נֹצֵב עָלַי!"

לֵית הוּא מְנַהוֹן.

אִם יֹאמֵר לָךְ אָדָם: שְׁבַע עֲשָׂרָה הֵם,
אָמַר לוֹ:

(בְּרֵאשִׁית מח, טו) "וְיִקְרָא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אֲבָרְתֶם וְיִצְחָק",
מְנַהוֹן הוּא.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

כַּנְגֵד שְׁמִנָּה עֲשָׂרָה צוּוּיִין שְׁכָתוֹב בְּפִרְשֵׁת מִשְׁכָּן שְׁנֵי.

אָמַר רַבִּי חִיָּא בַר רָא:

וּבִלְבָד מִן

(שְׁמוֹת לח, כג) "וְזָאתוּ אֶתְּלֵיאָב בֶּן אַחִיסָמֶךְ לְמִטָּה דִּן",

עַד סוֹפֵיָה דְּסַפְרָא.

שְׁבַע שְׁלֹשְׁבֵת מִנִּין?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק:

כַּנְגֵד שְׁבַע קוֹלוֹת שְׁכָתוֹב בְּ -
(תהלים כט) "הָבֹו לִי בְנֵי אֱלֹהִים".

אָמַר רַבִּי יוֹדֵן עֲנִתוֹדֵרְיָא:

כַּנְגֵד שְׁבַע אֲזָכְרוֹת שְׁכָתוֹב בְּ -
(תהלים צב) "מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת".

תִּשַׁע שְׁלֹרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִנֵּינן ?
אָמַר רַבִּי אָבָא קְרַתְגִּנְיָא :
כְּגִנְדַּר תִּשַׁע אֲזַכְרוֹת שְׁכָתוֹב בְּפִרְשֵׁת חֲנָה,
וְכָתוֹב בְּסוּפָה :
(שְׁמוּאֵל א ב,י) "יֵי יְדִין אֶפְסֵי אֲרִיץ".

עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה שְׁלֹתְעֵנִיּוֹת מִנֵּינן ?
רַבִּי חֵלְבּוֹ וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב נַחֲמָן,
תְּרִיהוֹן אֲמַרִּין :
כְּגִנְדַּר עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע פְּעָמִים
שְׁכָתוֹב בְּפִרְשָׁה שְׁלֹשְׁמָה
"רְנָה" ו"תְּפִלָּה" ו"תְּחִנָּה".

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי יְרֵמְיָה :
יְחִיד בְּתַעֲנִית צְבוּר צְרִיף לְהַזְכִּיר מַעֲיֵן הַמְּאָרְע.
אֵיכָן הוּא אוֹמְרָה ?
בֵּין "גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל" ל"רוֹפֵא חוֹלִים".
וּמָה אוֹמֵר ?
"עֲנֵנוּ יֵי עֲנֵנוּ בְּעֵת וּבְעוֹנָה הַזֹּאת,
כִּי בְצָרָה גְדוּלָה אֲנַחְנוּ.
אֵל תִּסְתַּר פְּנֵיךָ מִמָּנוּ וְאֵל תִּתְעַלֵּם מִתַּחַנְתָּנוּ,
כִּי אַתָּה יֵי עוֹנָה בְּעֵת צָרָה,
פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת מְצוּקָה. [38]
(תְּהִלִּים קו,ו) "וַיִּצְעֲקוּ אֵל יֵי בְצָר לָהֶם,
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם".
בְּרוּךְ אַתָּה יֵי, עוֹנָה בְּעֵת צָרָה."

רַבִּי יְנִי בִּירְבִי יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁם הַבַּיִת רַבִּי יְנִי :
אוֹמְרָה ב' שׁוֹמַע תְּפִלָּה".
רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַב :
אֶפְלוּ יְחִיד שְׁגֹזֵר עַל עֲצָמוֹ תַעֲנִית,
צְרִיף לְהַזְכִּיר מַעֲיֵן הַמְּאָרְע.
אֵיכָן הוּא אוֹמְרָה ?
רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב חוּנָּא :
כְּלִילוֹ שְׁלֹשְׁבַת וּכְיוֹמוֹ.
אָמַר רַבִּי מְנִי :

אָנָּה, דְּלֹא בְדַקִּיתָה <בְּדַקִּיתִי אוֹתָה>
אֵן כְּהֶדְא דְרַבִּי יְרֵמְיָה,
אֵן כְּהֶדְא דְרַבִּי יְנִי בִּירְבִי יִשְׁמַעְאֵל,
סְלִיקִית לְסִדְרָה, <בְּנֵיין הַכוֹלֵל בֵּית כְּנֶסֶת, בֵּית סֵפֶר וּבֵית מִדְרַשׁ>
וְשִׁמְעִית רַבִּי חוּנָּה בְּשֵׁם רַב :
אֶפְלוּ יְחִיד שְׁגֹזֵר עַל עֲצָמוֹ תַעֲנִית,
צְרִיף לְהַזְכִּיר מַעֲיֵן הַמְּאָרְע.
הַתִּיב רַבִּי יוֹסֵה : <הַקְּשָׁה>

וְהָא מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא :

"בְּכֹל יוֹם אָדָם מִתְּפַלֵּל שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה,
בְּמוֹצָאי שְׁבֻת, וּבְמוֹצָאי יוֹם הַכַּפּוּרִים,
וּבְמוֹצָאי תַּעֲנִית צְבוּר!"

מִן מָה דְמַר רַבִּי יוֹסֵה "מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא,"

הוּי כֵן אֶתְתַּבֵּת, <נמצא שכך הוקשה>

בֵּין "גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל" לְ"רוֹפֵא חוֹלִים".

רַבִּי אַחָא פִּר יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי חוּנָּה דְצַפּוּרִין:
יְחִיד בְּתַשְׁעָה בְּאַב צְרִיף לְהַזְכִּיר מַעֲיָן הַמְּאָרֶע.
וּמָהוּא אוֹמֵר?

"רַחֲמֵי יי אֱלֹהֵינוּ, בְּרַחֲמֵיךְ הַרְבִּים וּבְתַסְדִּיךְ הַנְּאֻמָּנִים,
עֲלִינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְךָ,

וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ,

וְעַל הָעִיר הָאֲבֵלָה וְהַתְּרוּסָה וְהַשׁוּמְמָה,

הַנְּתוּנָה בְּיַד זָרִים, הָרְמוּסָה בְּיַד עַרְיָצִים.

וַיְבַלְעוּךָ לְגִיוֹנוֹת, וַיַּחֲלִלוּךָ עוֹבְדֵי פְסִלִים.

וּלְיִשְׂרָאֵל עַמְךָ נִתְתָּה נִחְלָה,

וּלְזֶרַע יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁה הוֹרֶשְׁתָּה,

כִּי בְאֵשׁ הַצִּתָּה, וּבְאֵשׁ אֶתָּה עֲתִיד לְבַנוֹתָה, כְּאָמֹר:

(זכריה ב, ט) "נִאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱמָם יי,"

חֹמַת אֵשׁ סְבִיב, וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ."

רַבִּי אֲבָדִימָא דְצַפּוּרִין בְּעָא קָמִי רַבִּי מְנָא:

וְאֵיכָן הוּא אוֹמְרָה?

אָמַר לֵיהּ:

וְאֵדִין אַתָּה לְזוּ? <עדיין אתה מסופק בזאת>

כֹּל דְּבָר שֶׁהוּא לְבָא, אוֹמְרוּ בְּעִבּוּדָה,

וְכֹל דְּבָר שֶׁהוּא לְשַׁעֲבֵר, אוֹמְרוּ בְּהוֹדָאָה.

וּמִתְּנִיתָא אֲמַרָה כֵן : (ברכות ט, ד)

"וְנוֹתַן הוֹדָאָה לְשַׁעֲבֵר וְצוּעַק לְעֲתִיד לְבָא."

אִיזוּ הִיא שְׁבַע מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה?

רַב אָמַר:

סוּף כֹּל בְּרָכָה וּבְרָכָה.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר:

רַאשׁ כֹּל בְּרָכָה וּבְרָכָה.

אֵית תַּנִּי תַּנִּי:

שְׁבַע מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה.

וְאֵית תַּנִּי תַּנִּי:

שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה.

מִן דְּמַר "שְׁבַע מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה" מְסִיעַ לְשְׁמוּאֵל,

וּמִן דְּמַר "שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה" מְסִיעַ לְרַב.

רַבִּי זְעוּרָא שְׁלַח לְרַבִּי נַחוּם גְּבִי רַבִּי יַנִּי בִּירְבִּי יִשְׁמַעְעָל,

אָמַר לֵיהּ:

אִיזְהוּ שְׁבַע מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה דְשְׁמוּאֵל?

אמר ליה:

"הביננו, רצה תשובתנו, סלח לנו,
גאלנו, רפא חליינו, ברוך שנותינו."

אמר רבי תני:

אם היו גשמים, אומרים "בגשמי ברכה",
אם היו טללים אומרים "בטללי ברכה".
"כי מפזרים אתה מקבץ,
ותועים עליך לשפט,
ועל הרשעים תשיב ירך,
וישמחו כל חוסי בך בבגנן עירך,
ובחדוש בית מקדשך,
כי טרם נקרא, אתה תענה, כאמור:
(סו, כד) "והיה טרם יקראו ואני אענה,
עוד הם מדברים ואני אשמע".
(תהלים כח, ו) "ברוך יי כי שמע קול תחנוני."
ברוך אתה יי שומע תפלה."
ואומר שלש ברכות ראשונות,
ושלש ברכות אחרונות.

[ברכות ד, ד]

"רבי אליעזר אומר:

העושה תפלתו קבע, אין תפלתו תחנונים."

[תלמוד]

רבי אבהו בשם רבי אליעזר:

ובלבד שלא יהא פקורא באגרת.

רבי אחא בשם רבי יסא:

צריך לתדוש בה דבר בכל יום.

אחיתפל היה מתפלל שלש תפלות תדשות בכל יום.

אמר רבי זעורא:

כל זמן דהוינא עביד כן, הוינא טעי.

לית לך אלא פני דמר רבי אבהו בשם רבי אליעזר:

ובלבד שלא יהא פקורא באגרת.

רבי אלעזר היה מתפלל תפלה תדשה בכל יום.

רבי אבהו היה מברך ברכה תדשה בכל יום.

רבי יוסה צידניא בשם רבי יוחנן:

לפני תפלתו הוא אומר:

(תהלים נא, ז) "אדני שפתי תפתח, ופי יגיד תהלתך."

ולאחר תפלתו הוא אומר:

(תהלים יט, ו) "יהיו לרצון אמרי פי,

והגיון לבי לפניך יי צורי וגאלי." [39]

רבי יודן אמר תריהון קמי צלותיה.

הָיָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל וְנִזְכָּר שֶׁהִתְפַּלֵּל,
רַב אָמַר: חוֹתֵךְ,

וּשְׂמוּאֵל אָמַר: אֵינִי חוֹתֵךְ.

שָׁמְעוֹן בַּר וָא בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

וְלֹאִי שִׁיתְפַּלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם!

לָמָּה? שָׂאִין תְּפִלָּה מִפְּסֻדָּת.

רַבִּי זְעִירָא בְּעָא קָמִי רַבִּי יוֹסֵה:

לִית מְלִתִּיהָ דְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרָה,

סָפֵק נִתְפַּלֵּל, סָפֵק לֹא נִתְפַּלֵּל, יִתְפַּלֵּל?

וְלֹא אֲגִיבֶיהָ. <וְלֹא הִשִּׁיב לוֹ>

אָתָּא רַבִּי אַבְהוּ בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

סָפֵק נִתְפַּלֵּל, סָפֵק לֹא נִתְפַּלֵּל, יִתְפַּלֵּל.

רַבִּי חֲנִינְיָא לֹא אָמַר כֵּן,

אֵלָּא בְּעֵינֵי קָמִי רַבִּי יוֹחָנָן:

סָפֵק נִתְפַּלֵּל, סָפֵק לֹא נִתְפַּלֵּל?

אָמַר לוֹן:

וְלֹאִי שִׁמְתְּפַלְלִין כָּל הַיּוֹם!

לָמָּה? שָׂאִין תְּפִלָּה מִפְּסֻדָּת.

הָיָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל בַּשַּׁבָּת,

וְשָׂכַח שֶׁלְשַׁבַּת וְהִזְכִּיר שֶׁלְחַל,

רַב חוּנְיָה אָמַר:

אִתְפַּלְגוּן רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב וְרַב שִׁשְׁת,

תַּד אָמַר: חוֹתֵךְ אֵת הַבְּרָכָה,

וְחֲרַנְיָא אָמַר: גּוֹמֵר אֵת הַבְּרָכָה.

הַכֹּל מוֹדִים בְּ"חוּנְיָן הַדְּעַת" שֶׁהוּא גּוֹמֵרָה.

וְאִתְּיָה כַרְבִּי, דְרַבִּי אָמַר:

תַּמָּה אֲנִי הֵיאֵךְ בַּטְלוּ "חוּנְיָן הַדְּעַת" בַּשַּׁבָּת!

אִם אֵין דְּעָה, מַנִּין תְּפִלָּה?

אָמַר רַבִּי יַצְחָק:

גְּדוּלָּהּ הִיא הַדְּעָה,

שֶׁהִיא מְמַצֵּעַת בֵּין שְׁתֵּי אַזְפְּרוֹת, שְׁנֶאֱמַר:

(שְׂמוּאֵל א ב, ג) "כִּי אֵל דְּעוֹת יִי".

אֵית דְּבַעֲי מִשְׁמַעְנָה מִן הָדָא:

(מִשְׁלֵי ב, ה) "אִז תִּבִּין יִרְאֵת יִי וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא."

מִתְנִיתָה.

"רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:

הַמְּהִלְךְ בַּמָּקוֹם הַסְּכָנָה,

מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קִצְרָה מֵעֵין שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה,

וְאוֹמֵר:

"הוֹשִׁיעָה יִי אֵת עַמְךָ אֵת יִשְׂרָאֵל;

כָּל פְּרָשַׁת הָעֵבּוֹר יִהְיוּ צְרֻכֵיהֶם לְפָנֶיךָ;

ברוך אתה יי שומע תפלה.

[תלמוד]

רבי שמעון בר אבא בשם רבי חנינא:
כל הדרכים בחזקת סכנה.

רבי יני,

כד הנה נפיק לאכסניא, <לחור לארין>

הנה מפקד גו ביתיה. <עושה צוואה>

רבי מנא,

כד הנה אזיל מסחי במרחץ שהיא נסקת,
הנה מפקד גו ביתיה.

רבי חנינא בריה דרבי אבהו,

רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי:
כל החולים בחזקת הסכנה.

רב אחא בשם רבי אסא:

כל מה ששליח צבור עובר לפני התבה,
ותובע צרכי עמך לפניך.

רבי פינחס, רבי לוי, רבי יוחנן בשם מנחם דגליא:

זה שעובר לפני התבה,

אין אומרין לו "בא ותתפלל",

אלא "בא וקרב", "עשה קרבנו",

"עשה צרכינו", "עשה מלחמותינו", "פיס בעדינו!"
אחרים אומרין:

"צרכי עמך ישראל מרבין, ודעתן קצרה,

אלא יהי רצון מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו,

שתתן לכל בריה ובריה צרכיה,

ולכל גויה וגויה די מתסורה,

(תהלים כח,ו) "ברוך יי כי שמע קול תחנוני."

ברוך אתה יי שומע תפלה.

רב חסדא אמר:

הלכה כאחרים.

רב חסדא אמר:

"ואומר שלש בהכות הראשונות ושלש האחרונות".

אית תני תני:

מתפלל, ואחר כך תובע צרכיו.

ואית תני תני:

תובע צרכיו, ואחר כך מתפלל.

מן דמר מתפלל ואחר כך תובע צרכיו,

(תהלים קב,א) "תפלה לעני כי יעטף",

ואחר כך "ולפני יי ישפך שיחו".

ומן דמר תובע צרכיו ואחר כך מתפלל,

(מלכים א ח,כח) "לשמע אל תרנה",

ואחר כך "ואל התפלה".

דברי חכמים, <ההלכה היא>

רבי זעירא בשם רב חונה:

יחיד תובע צרכיו ב' שומע תפלה".

רבי אבא, רבי חייא בשם רבי יוחנן:

צריך אדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפלה.

ומה טעם?

(שמות כ, כא) "בכל המקום אשר אזכיר את שמי",

"אשר תזכיר את שמי" אין כתוב כאן,

אלא "בכל המקום אשר אזכיר".

אמר רבי תנחום בר חנינא:

צריך אדם ליחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל.

ומה טעם?

(שמואל ב טו, לב) "ויחי דוד בא עד הראש,

אשר ישתחנה שם לאלהים",

"אשר השתחנה שם לאלהים" אין כתוב כאן,

אלא "אשר ישתחנה שם לאלהים".

רבי יסא, רבי חלבו, רבי ברכיה:

רבי חלבו מטי בה בשם רבי אבדומה דמן חיפא: <מגיעו בה>

צריך אדם להסב פניו לכתל להתפלל.

מה טעם?

(מלכים ב לח, ב) "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר",

באיזה קיר נשא עיניו?

רבי יהושע בן לוי אמר:

בקירה שלרחת נשא עיניו:

(יהושע ב, טו) "כי ביתה בקיר החומה".

אמר לפניו:

"רבנו שלעולם,

רחב הזונה, שתי נפשות הצילה לך,

ראה כמה נפשות הצלת לה!" [40]

הדא היא דכתיב:

(יהושע ו, כג) "ויבאו הנערים המרגלים,

ויציאו את רחב ואת אביה ואת אמה ואת אחיה,

ואת כל אשר לה ואת כל משפחותיה הוציאו".

תני רבי שמעון בן יוחי:

אפלו היו במשפחתה מאתים אנשים,

והלכו ודבקו במאתים משפחות,

כלהם נצלו בזכותה.

"אבותי שקרבו לך כל הגרים האלו,

על אחת כמה וכמה תנתן לי נפשי!"

רבי חנינא בר פפא אמר:

בקירות בית המקדש נשא עיניו,

(יחזקאל מג, ח) "בתתם ספם את ספי,

וּמְזוּזָתָם אֶצֶל מְזוּזָתִי, וְהִקִּיר בִּינִי וּבִינֵיהֶם".
בְּנֵי אָדָם גְּדוּלִים הָיוּ,
וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לַעֲלוֹת וּלְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל שַׁעַה,
וְהָיוּ מִתְפַּלְּלִין בְּתוֹךְ בְּתִיקָם.
וְהִקְדֵּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם
כְּאִלוּ מִתְפַּלְּלִין בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.
"וְאֲנִי לֹא עָשִׂיתִי כֵן,
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תִּנְתֵּן לִי נַפְשִׁי!"

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר:
בְּקִירָה שֶׁלִּשְׁוֹנְמִית נִשְׂא עֵינָיו, שֶׁנֶּאֱמַר:
(מְלָכִים ב ד, ט) "נִעְשָׂה נָא עֲלֵיִת קִיר קִטְנָה".
אָמַר לְפָנָיו:
"רְבוּנוּ שְׁלַעֲוֹלָם,
הַשְׁוֹנְמִית, קִיר אֶחָד עָשִׂתָּה לְאַלִּישַׁע,
וְהַחֲיִיתָ אֶת בְּנָהּ,
אֲבוֹתֵי שַׁעֲשׂוּ לָךְ אֶת כָּל הַשֶּׁבַח הַזֶּה,
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תִּנְתֵּן לִי נַפְשִׁי!"

וְרַבִּינֵין אָמְרִי:
בְּקִירוֹת לְבוֹ נִשְׂא עֵינָיו:
(וְרַבִּינֵין ד, ט) "מַעֲי מַעֲי אַחִילָה,
קִירוֹת לְבֵי הַמָּה לִּי".
אָמַר לְפָנָיו:
"רְבוּנוּ שְׁלַעֲוֹלָם,
חֲזַרְתִּי עַל מְאִתִּים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שֶׁנִּתְּנָה בִּי,
וְלֹא מִצָּאֵתִי שֶׁהַכַּעֲסִיתִךָ בְּאֶחָד מֵהֶן.
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תִּנְתֵּן לִי נַפְשִׁי!"

[בְּרִכּוֹת ד, ה]
[מִתְנִיתָה.](#)

"הִיָּה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר,
יָרֵד;
וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לִיָּרֵד,
יִחְזֹר אֶת פָּנָיו;
אִם אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת פָּנָיו,
יִכְנֹן אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קִדְשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים."

[תְּלִמוּד]

תְּנִי:
הִיָּה רָכוֹב עַל הַחֲמוֹר,
אִם יֵשׁ לוֹ מִי לְאַחֵז בְּחֲמוֹרוֹ,
יִרְדַּ וּמִתְפַּלֵּל לְמַטָּן;

ואם לאו, מתפלל במקומו.

רבי אומר:

בין כך ובין כך, מתפלל במקומו,

שקף לבו מישב.

רבי יודה בן פזי בשם רבי יהושע בן לוי:

הלכה כרבי.

אמר רבי יעקב בר אחא:

תני תמן:

לכל הרוחות אין מחזירין, חוץ מרוח מזרחית.

אמר רבי יוסה בר אבון:

בתחלה,

(תנא קאמ' ח, טז) "אחריהם אל היכל יי ופניהם קדמה,

והמה משתחויתם קדמה לשמש."

תני:

סומא ומי שאינו יכול לכוון את הרוחות, <הכיוונים>

הרי אלו מתפללין כלפי למעלן, שנאמר:

(מלכים א, ח, מד) "והתפללו אל יי".

העומדים ומתפללין בחוצה לארץ,

הופכין את פניהן כלפי ארץ ישראל.

ומה טעם?

(מלכים א, ח, מח) "והתפללו אליך דרך ארצם,

אשר נתתה לאבותם".

העומדין ומתפללין בארץ ישראל,

הופכין את פניהן כלפי ירושלים.

ומה טעם?

(מלכים א, ח, מד) "והתפללו אל יי,

דרך העיר אשר בחרת בה".

העומדין ומתפללין בירושלים,

הופכין פניהן כלפי הר הבית, שנאמר:

(מלכים א, ח, מד) "והבית אשר בנתי לשמך."

העומדין ומתפללין בהר הבית,

הופכין פניהן כלפי בית קדשי הקדשים.

ומה טעם?

(מלכים א, ח, טל) "אשר יתפללו אל המקום הזה,

ואתה תשמע אל מקום שבתך אל השמים,

ושמעת וסלחת".

נמצאו העומדין בצפון, פניהן לדרום,

העומדין בדרום, פניהם לצפון,

העומדים במזרח, פניהן למערב,

במערב, פניהן למזרח.

נמצאו כל ישראל מתפללין אל מקום אחד.

הדא היא דכתיב:

(ישעיה נד, ז) "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים".

אמר רבי יהושע בן לוי:

(מלכים א ו, יז) "הוא ההיכל לפני",

היכל שכל תפנים פונין לו.

עד פדון בבנינו, בחרבנו מנין?

אמר רבי אבון:

(שיר השירים ד, ד) "בנוי לתפילות",

תל שכל הפיות מתפללין עליו,

בברכה, בקריית שמע, ובתפלה.

בברכה, "בונה ירושלים".

בתפלה, "אלהי הוד ובונה ירושלים".

בקריית שמע,

"פורש סכת שלום עלינו,

ועל עמו ישראל ועל ירושלים".

כתוב אחד אומר:

(הושע ה, טו) "אלף אשובה אל מקומי",

וכתוב אחד אומר:

(מלכים א ט, ג) "והיו עיני ולבי שם כל הימים",

הא כיצד?

פניו למעלה ועיניו ולבו למטה.

"ואם לאו, יכונן את לבו כנגד בית קדש הקדשים."

לאי זה בית קדש הקדשים?

רבי חייא רבא:

כנגד בית קדשי הקדשים שלמעלן.

רבי שמעון בן תלפתה אומר:

כנגד בית קדש הקדשים שלמטן.

אמר רבי פינחס: [41]

לא פליגינן:

בית קדשי הקדשים שלמטן

מכוון כנגד בית קדש הקדשים שלמעלן.

(שמות טו, יז) "מכוון לשבתך", מכוון כנגד שבתך.

(דברי הימים ב ג, א) "הר המזרחה",

רבי חייא רבא ורבי ינאי,

תד אומר:

שמשם הורגה יוצאה לעולם.

וחרנה אומר:

שמשם יראה יוצאה לעולם.

ארוין,

רבי חייא רבא ורבי ינאי,

תד אומר:

שמשם אורה יוצאה לעולם,

וְחִרְנָה אָמַר:
שְׁמֵשׁ אַרְיֵה יוֹצֵאָה לְעוֹלָם.
דְּבִיר,
רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יַנִּי,
תַּד אָמַר:
שְׁמֵשׁ דְּכָר יוֹצֵא לְעוֹלָם,
וְחִרְנָה אָמַר:
שְׁמֵשׁ דְּבָרוֹת יוֹצֵאִין לְעוֹלָם.

[בְּרֵכוֹת ד, ו]

“הֵיךְ רוֹכֵב בְּסַפִּינָה, אוּ בְּאֶסְדָּא,
יִכְנֹן אֶת לְבוֹ כְּנַגְדַּי בֵּית קַדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים.”

[תלמוד]

הִיא אֶסְדָּא, הִיא אֶסְפְּרִיא, הִיא רַפְסוּדוֹת.
(דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ב, טו) “וּנְבִיאִים לָךְ רַפְסוּדוֹת עַל יָם יָפוּ.”

[בְּרֵכוֹת ד, ז]

מִתְנִיתָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר:
אֵין תְּפִלַּת הַמוֹסְפִין אֶלָּא בְּחֵבֵר עִיר.
וְחֻקֵּימִים אוֹמְרִים:
בְּחֵבֵר עִיר וְשֵׁלָא בְּחֵבֵר עִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוֹ:
כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ חֵבֵר עִיר,
הֵיחִיד פְּטוֹר מִתְּפִלַּת הַמוֹסְפִין.

[תלמוד]

רַבִּי בִּיבִי בִּשְׁם רַבִּי חֲנָה אָמַר:
הֲלֹכָה כְּרַבִּי יוֹדָא שְׂאֵמֵר מִשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.
מִלְתִּיה דְּשְׁמוּאֵל אַמְרָה כֵּן, דְּשְׁמוּאֵל אָמַר:
אַנְהּ מִן יוֹמֵי לָא צִלִּית דְּמוֹסְפָא,
אֶלָּא תַּד זְמַן דְּמִית בְּרִיה דְּרִישׁ גְּלוּתָא,
וְלָא צִלוּ צְבוּרָא וְצִלִּית.
מִלִּיהוֹן דְּרַבְּנִין פְּלִיגְוִן,
דְּמַר רַבִּי יַעֲקֹב בְּרִי אֲדֵי בִּשְׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא:
בְּרוּעִים וּבְקִיָּצִים הִיא מִתְנִיתָה.
לָא אָמַר אֶלָּא בְּרוּעִים וּבְקִיָּצִים,
הָא שְׂאֵר כָּל אֲדָם חֵיבִין.
מִלְתִּיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַמְרָה כֵּן, דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
אַנִּי רְאִיתִי אֶת רַבִּי יַנִּי

עומד ומתפלל בשקי שלצפורין, <בשרות המושקים>
ומהלך ארבע אמות ומתפלל שלמוסף.

ואין חבר עיר בצפורין?

את שמע מנה תלת:

את שמע מנה ששקי שלצפורין בצפורין;

את שמע מנה חלוקין על רבי יהודה

שאמר משום רבי לעזר בן עזריה;

את שמע מנה

שאדם מתפלל ומהלך ארבע אמות ומתפלל שלמוסף.

אמר רבי אבא:

ולא סוף דבר עד שיהלך ארבע אמות,

אלא אפלו שהא כדי הלוי ארבע אמות.

רב אמר:

צריך לתדש בה דבר.

שמואל אמר:

אין צריך לתדש בה דבר.

רבי זעירא בעא קמי רבי יוסה:

מהו לתדש בה דבר?

אמר ליה:

אפלו אמר:

"ונעשה לפניך את חובתינו,

תמידי יום וקרוב מוסף", יצא.

רבי שילא בשם רב:

נתפלל ומצא עשרה בני אדם מתפללין,

מתפלל עמהן.

רבי זעורא ורב נחמן בר יעקב הוון יתיבין.

מן הצלון ארת צלותא.

קם רב נחמן בר יעקב מצליא. <להתפלל>

אמר ליה רבי זעורא:

ולא כבר צלינן?

אמר ליה:

מצלי אנה וחזר ומצלי,

דמר רבי שילא בשם רב:

נתפלל ומצא עשרה בני אדם מתפללין,

מתפלל עמהן.

רבי אחא רבי יונה בשם רבי זעורא:

נתפלל שלשחרית,

ובא ומצאן מתפללין שלמוסף,

מתפלל עמהן.

לא נתפלל שלשחרית,

ובא ומצאן מתפללין שלמוסף,

אם יודע הוא שהוא מתחיל וגומר

עד שלא יתחיל שליח צבור,
כדי לענות אחריו אמן, יתפלל;
ואם לאו, אל יתפלל.

באי זה אמן אמרו?
תרין אמוראין,
תד אומר: באמן של "האל הקדוש",
וחרנא אומר: באמן של "שומע תפלה".
אמר רבי פינחס:
ולא פליגיין:
מן המר באמן של "האל הקדוש", בשבת;
ומן המר באמן של "שומע תפלה", בחול.

תמן תנינן: (ראש השנה ד, ט)
"רבן גמליאל אומר:
שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן."
רבי הונא רבא דצפורין בשם רבי יוחנן:
הלכה כרבן גמליאל באלין תקיעתא.

רבי זעורא ורב חסדא הוון יתיבין תמן באלין תקיעתא.
מן דצלון, אתת צלותא.
קם רב חסדא מצליא. <להתפלל>
אמר ליה רבי זעורא:
ולא כבר צלינן?
אמר ליה:
מצלי אנה וחדור ומצלי. [42]
דנחתון מערבא לתמן ואמרון בשם רבי יוחנן:
הלכה כרבן גמליאל באלין תקיעתא. <במוסף ראש השנה>
ואנה, דלא פוגית.
הא אלו פוגית, הוינא נפיק ידי חובתי.
אמר רבי זעורא:
ויאות.

כל תניא תניי לה בשם רבן גמליאל, <כל התנאים שונים>
ורבי הושעיא תני לה בשם חכמים.
רבי אדא דקיסרין בשם רבי יוחנן:
והוא שיהיה שם מראש התפלה.
אמר רבי תנחום בר ירמיה:
ומתנייה אמרה כן: (ראש השנה ד, ה)
"סדר ברכות, אומר אבות וגבורות וקדשת השם."